

Van-e fellebbezési lehetőség a Quaestor-ügyben a Strasbourgi bírósághoz beadott panaszok elutasításának ügyében?

Palotás úr az elmúlt napokban a Facebookon meglepő üzenetet tett közzé a strasbourgi elutasító határozataink megtámadhatóságával kapcsolatban. Megtaláltuk ugyanis a strasbourgi bíróság honlapján az elutasító határozatot az ő általa beadott 2017-es beadvány ügyében is, amit ő nem hozott nyilvánosságra, azt nem közölte az ügyfeleivel. Ezt a Facebookon azzal magyarázta, hogy egyrészt ő csak jan. 30-án kapta kézhez az elutasító határozatot, a strasbourgi bíróság honlapján is csak az utóbbi napokban változott meg a beadványának státusza. Ezen felül egyébként is meg kívánta várni a kommunikációval azt, amíg beadja az ügyben a fellebbezését a strasbourgi bíróság Nagytanácsához, amire márc. 14-ig van ideje. Elég furcsa, hogy egy azonos napon hozott azonos határozatot (mindenkiét dec. 14-én hozták) mindenki megkap vagy még decemberben, vagy január legelső napjaiban, csak Palotás úr nem, és mindenki státusza azonnal módosul a bíróság honlapján azonnal, csak a Palotás úr ügyvédje által beadott ügyé nem. Palotás úr sem tette közzé a postai átvételi elismervényt (meg a pontos elutasító határozatot sem), így az állításairól mindenki azt gondol, amit akar.

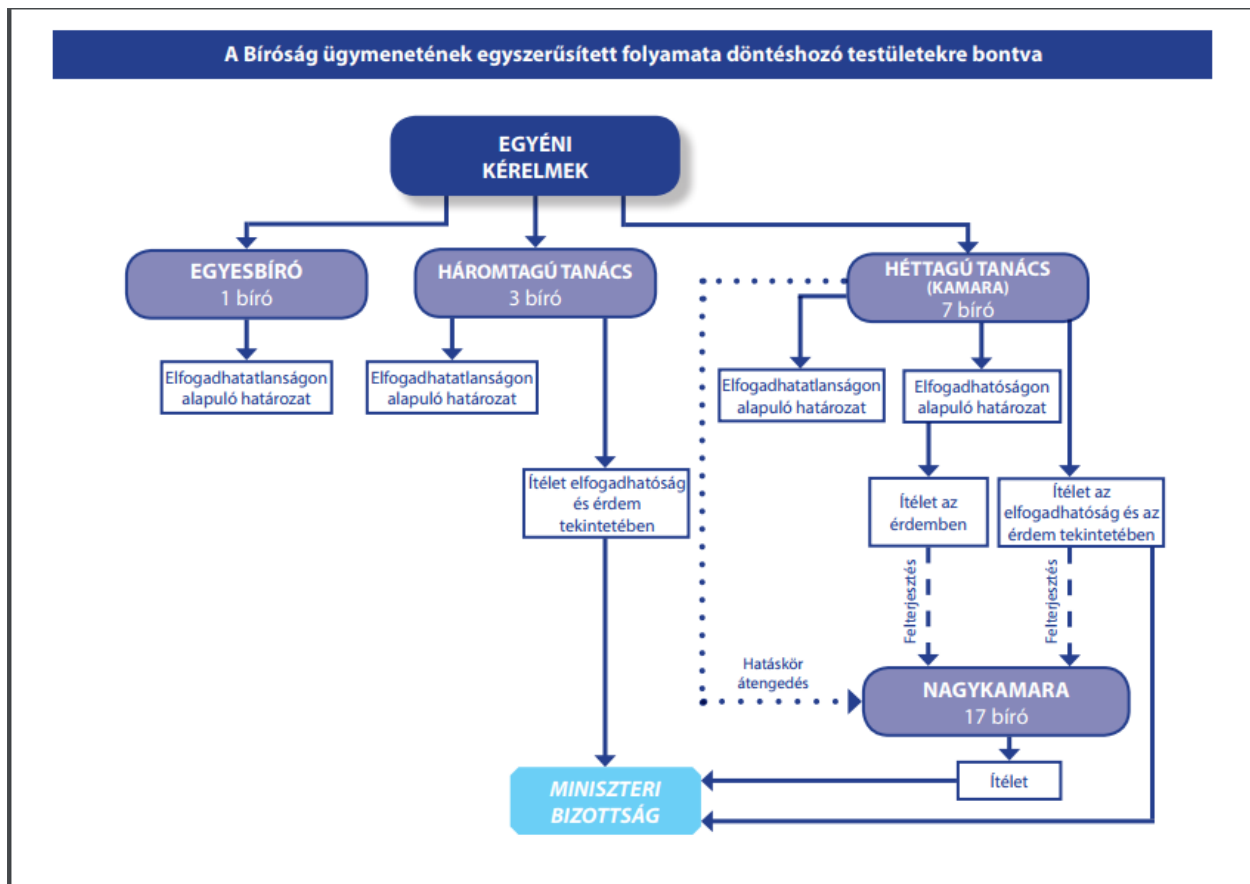
A lényeg viszont az, hogy megtámadható-e az elutasító határozat. A válasz egyetlen szóban: nem.

Részletesebben: Magukhoz az angol nyelvű elutasító határozatokhoz mellékelte a bíróság egy magyar nyelvű kísérőlevelet, ami többek között az alábbiakat tartalmazza: *„A fenti határozat jogerős. Ellene nincs helye fellebbezésnek sem a háromtagú Tanácshoz, sem a Kamarához, sem pedig a Nagykamerához. Az ügyben a Bíróság további levelezést nem folytat.”*

Fontos a szóhasználat. A Bíróság két módon zárhat le egy ügyet: határozattal (angolul decision, magyarul határozat vagy végzés), illetve ítélettel (angolul judgement). Határozattal az ügy részletes vizsgálata nélkül zárja le a bíróság az ügyet, ha az nyilvánvalóan megalapozatlan, nem az egyezményben érintett jogok sérelmének orvoslására irányul, nem merítették ki a hazai jogorvoslati lehetőségeket, vagy valami más ok miatt nem fogadható be. Ugyancsak határozattal zárja le az ügyet a Bíróság, ha békés megegyezés jön létre a felek között.

Esetünkben határozat született, amit egyesbíró hozott. Egyesbíró csak határozatot hozhat, ami a fentiekből kifolyólag csak elutasító lehet. Ebben a fázisban ugyanis még nem zajlik egyeztetés a felek között, vagyis a békés megegyezés még nem jöhet létre.

A Bíróság a honlapján a http://www.echr.coe.int/Documents/Case_processing_Court_HUN.pdf címen magyarázza a döntéshozatali mechanizmust magyarul.

Látható, hogy határozatot a bíróság bármely szerve hozhat. Nálunk egyesbíró hozott elfogadhatatlansági határozatot nyilvánvaló megalapozatlanságra (tulajdonjog sérelme), illetve egyes panaszaink esetén arra hivatkozva (tisztességes eljáráshoz való jog, hatékony jogorvoslathoz való jog), hogy az érveink nem esnek az egyezmény hatálya alá. Teljesen mindegy, hogy ezekkel az érvekkel semmilyen mértékben nem értünk egyet. A lényeg az, hogy elfogadhatatlanságról szóló határozat esetén nincs fellebbezés. Akármilyen szinten is hoznak meg egy ilyen határozatot, az ellen nem lehet fellebbezni.

Az ügyek egyik lezárási módja tehát a határozat, ahol a kérdést részleteiben nem vizsgálják, a másik pedig az ítélet, ahol érdemi döntést hoznak. Fellebbezni csak érdemi ítélet esetén lehet a nagykamarához, és ez esetben is csak akkor, ha azt egy Kamara (héttagú tanács) hozta. Az ügyek menete az, hogy először egy egyesbíró dönt az ügyekről. Ez az egyesbíró csak elfogadhatatlanságról szóló határozatot hozhat, vagy három illetve héttagú tanács elé utalhatja az ügyet. Három tagú tanács elé a tucatügyek kerülnek, ahol kialakult gyakorlat van az adott ügytípusban. Magyarország esetén pl. a börtönök túlszűfolttsága miatt indult ügyek. A mi ügyünknek kamara (héttagú tanács) elé kellett volna kerülnie. Ennek esetleges érdemi ítélete ellen lehetett volna fellebbezni a Nagykamerához. De nem ez történt, elvéreztünk már az egyesbírói szakaszban.

Látható, hogy a fenti ábra nem teljes (nem mutatja pl. hogy hogyan jut el az egyesbírótól a hármas vagy hetes tanácsok elé az ügy), ezért érdemes magát az Emberi Jogok Európai Egyezményét is megvizsgálni.

34. CIKK Egyéni kérelmek

A Bíróság kérelmeket vehet át bármely természetes személytől, nem-kormányzati szervezettől vagy személyek csoportjaitól, akik vagy amelyek azt állítják, hogy az Egyezményben vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben biztosított jogok valamely Magas Szerződő Fél részéről történt megsértésének áldozatai. A Magas Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy semmilyen módon nem akadályozzák e jog hatékony gyakorlását.

Természetes személyekként adtunk be kérelmet, ami csak abból a szempontból fontos, hogy az ilyen ügyek ügymenete a döntő a számunkra. (Államok is támadhatják egymást a bíróság előtt.)

Az elfogadhatóság kritériumait a 35. cikk részletezi:

35. CIKK Az elfogadhatóság feltételei

1. Az ügyet csak akkor lehet a Bíróság elé terjeszteni, ha az összes hazai jogorvoslati lehetőséget már kimerítették a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak megfelelően, és pedig attól az időponttól számított hat hónapon belül, amikor a hazai végleges határozatot meghozták.

2. A Bíróság a 34. Cikk alapján előterjesztett egyéni kérelemmel nem foglalkozik, ha az

a) névtelen; vagy

b) lényegileg azonos egy olyan ügygel, amelyet a Bíróság már megvizsgált, illetve amelyet már más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak és az nem tartalmaz az ügyre vonatkozó új adatokat.

3. A Bíróság a 34. Cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

a) a kérelem az Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen, nyilvánvalóan alaptalan vagy a kérelmezési joggal való visszaélésnek minősül; vagy

b) a kérelmező nem szenvedett jelentős hátrányt, kivéve, ha az Egyezményben és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben meghatározott emberi jogok tiszteletben tartása a kérelem érdemének vizsgálatát teszi szükségessé, és azzal a feltétellel, hogy ezen az alapon egyetlen ügy sem utasítható el, amelyet hazai bíróság nem vizsgált meg megfelelően.

4. A Bíróság elutasít minden olyan kérelmet, amelyet e Cikk alapján elfogadhatatlannak tart. Ezt az eljárást bármely szakaszában megteheti.

A mi kérelmünk egyéni kérelem (a 34. cikk alapján került benyújtásra), és azt a határozat nyilvánvalóan alaptalannak (tulajdonjog sérelme) illetve az Egyezménnyel és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen minősítette. Ezt a döntést az eljárás bármely szakaszában, így az egyesbírói szakaszban is megtehetette. Megtette. Nem értünk vele egyet, de ez történt.

Palotás úr arra hivatkozik, hogy egyes bíró nem dönthetett volna az ügyben. Vizsgáljuk meg tehát az egyes bírók hatáskörét (Egyezmény 27. cikk):

27. CIKK Az egyesbírák hatásköre

1. Az egyesbíró elfogadhatatlanná nyilváníthatja vagy törölheti a Bíróság ügylajstromából a 34. Cikk alapján előterjesztett kérelmet, ha az ilyen határozat további vizsgálat nélkül meghozható.

2. A határozat végleges.

3. Ha az egyesbíró nem nyilvánítja a kérelmet elfogadhatatlannak, vagy nem törli az ügylajstromból, akkor további vizsgálat céljából megküldi valamelyik tanácsnak vagy Kamarának.

Fontos, hogy esetünkben az egyesbíró határozatot hozott. Az angol „decision” szó szerepel a kapott levélben. Határozat („decision”) esetén nincs fellebbezés, mint ahogy a 27. cikk második bekezdése megadja. Palotás úr ügye esetén is határozatra, nem pedig ítéletre hivatkozik a bíróság honlapja.

Hogyan kerülhet egy egyéni kérelemként indult ügy a Nagykamara elé? Két módon, vagy a Kamarák oda utalják, vagy a Kamarák érdemi ítélete elleni fellebbezés során.

31. CIKK A Nagykamara hatásköre

A Nagykamara

a) határozatot hoz a 33. Cikk vagy a 34. Cikk alapján benyújtott kérelmek esetén, ha egy Kamara a 30. Cikk alapján hatáskörét átadta, vagy ha az ügyet a 43. Cikk alapján terjesztették elé;

b) határozatot hoz azokban a kérdésekben, amelyeket a Miniszteri Bizottság a 46. Cikk 4. bekezdése alapján a Bíróság elé terjeszt; és

c) megvizsgálja a 47. Cikk alapján tanácsadó vélemény iránt benyújtott kérelmeket

A mi ügyünk ugye a 34. cikk alapján indult, vagyis csak az a) pont a lényeges.

30. CIKK Hatáskör átadása a Nagykamarának

Amennyiben a **Kamara előtt folyamatban levő ügyben** az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek értelmezése tekintetében lényeges kérdés merül fel, vagy valamely kérdésnek a Kamara általi megítélése a Bíróság által korábban hozott határozattal ellentétes lehet, a Kamara határozatának meghozatala előtt bármikor hatáskörét a Nagykamarának adhatja át, feltéve, hogy a felek egyike sem ellenzi azt.

Ha tehát az ügy túljutott az egyesbírói szakaszon, Kamara elé kerül (és nem ismétlődő ügyként egy három bíróból álló tanács elé), ott valamennyi fél azt szeretné (a Kamara maga, a kérelmező és az érintett állam), akkor az ügy a Kamara döntése nélkül is rögtön a Nagykamara elé kerülhet. A mi ügyünk nem jutott túl az egyesbírói szakaszon, el sem jutottunk a Kamaráig, vagyis ez a szakasz a esetünkben nyilvánvalóan nem alkalmazható.

A másik ág a Nagykamarához a fellebbezés (43. cikk):

43. CIKK

Az ügynek a Nagykamara elé terjesztése

1. Kivételes esetekben **a Kamara ítéletének** meghozatalától számított három hónapon belül az ügyben részes bármely fél kérheti az ügynek a Nagykamara elé terjesztését.

2. A Nagykamara öt bíróból álló kollégiuma határozatával akkor fogadja el ezt a kérelmet, ha az ügy az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek értelmezését vagy alkalmazását érintő lényeges kérdést, vagy egy egyébként általános jelentőségű lényeges kérdést vet fel.

3. Ha a bírói kollégium elfogadja a kérelmet, a Nagykamara az ügyben ítélettel dönt.

Nyilvánvaló, hogy Palotás úr erre a bekezdésre hivatkozik, mert az összes Quaestorhoz kapcsolódó ügyben a határozatot dec. 14-én hozták meg, az ő beadványa esetében is ezt találtuk a bíróság honlapján, és ő maga is márc. 14-1 fellebbezési határidőre hivatkozik. Nyomatékosan fel kell azonban hívni a figyelmet, hogy ez a fellebbezési lehetőség csak tényleges érdemi „ítélet” esetén van meg, mégpedig ez esetben is csak akkor, ha azt Kamara hozta meg. Esetünkben egyesbírói határozat született, nem pedig kamarai ítélet.

Vagyis nincs fellebbezési lehetőség. Palotás úr beadványa esetén is nyilvánosságra került a Bíróság honlapjáról az utolsó lényeges eljárási cselekményt tartalmazó képernyőkép, és az az ő esetében is „döntés a kérelem elfogadhatatlannak nyilvánításáról” volt. Utalnék az angol „decision” szó fordítására, amely döntésként, illetve határozatként fordítható magyarra. Fellebbezni viszont csak kamarai ítélet („judgement”) ellen lehet. Nyilván nem véletlenül nem publikálta a levelet, amiben elutasították. Ha nem a Kamara (angolul „Chamber”) hozta, és nem ítélet („judgement”), akkor nincs fellebbezés. Azt nem láttuk, hogy az ő beadványa esetében ki hozta az ítéletet, de jó eséllyel feltételezhetjük, hogy egyesbíró. Ugyanaznap született a döntés az ő beadványa ügyéről is, mint az összes többiről. Azt viszont látjuk, hogy esetében is „döntés” született a „kérelem elfogadhatatlanná nyilvánításáról”, ami ellen akkor sincs fellebbezés, ha azt az egyik Kamara hozta volna.

A strasbourgi joggyakorlatról egy kiváló könyvet írt magyarul dr. Grád András és dr. Weller Mónika. (A Strasbourgi Emberi Jogí Bírászkodás Kézikönyve, ISBN 978 963 258 112 5). Ebben van egy fejezet, melynek címe „Döntés az elfogadhatóság kérdésében”. Itt a 42. oldalon kifejtik, miszerint

„Fontos hangsúlyoznunk, hogy egy gyakori tévhitel szemben az elfogadhatatlanná nyilvánító kamarai határozattal szemben nincs helye semmiféle jogorvoslatnak. (Ezekben az esetekben tehát – ellentétben az ügy érdemében hozott határozatok esetkörüvel – nem lehet a Nagykamarához fordulni.) Az ilyen jellegű leveleket a Hivatal egyszeri figyelmeztetést követően válasz nélkül hagyja.

A fentiekben az egyezményt releváns bekezdéseit átvizsgálva mi sem juthattunk más eredményre: fellebbezésnek az elfogadhatóság ügyében hozott határozat ellen helye nincs, akkor sem, ha nem értünk egyet a határozattal, és akkor sem, ha „nem szoktuk előre feladni”. Ha a Kamarai határozat ellen sem lehet a Nagykamarához fordulni, akkor nyilvánvalóan az alacsonyabb egyesbírói szinten hozott határozat ellen sem lehet. Az ilyen kérések a strasbourgi gyakorlatot ismerő dr. Grád András szerint a papírkosárban landolnak. Az esetünkben hozott határozattal kapott magyar nyelvű kísérelőlevél is leszögezte, hogy „az ügyben a Bíróság további levelezést nem folytat”. Ha valakinek az a célja, hogy lebegtesse, hogy van-e folyamatban lévő ügye, akkor az nyilván írhat tetszőleges további folyamodványt a Bírósághoz, amit a Bíróság Hivatala majd kivág a kukába. Utána lehet hivatkozni, hogy az ügyben várja a Bíróság válaszát. Nem fog megérkezni.

Sajnos nincs fellebbezési lehetőség, noha nyilvánvalóan nem értünk egyest sem a saját beadványunk elutasításával, és azt sem tudom elképzelni, hogy Palotás úr beadványában ne szerepelt volna olyan érv, ami részletes vizsgálatot igényelt volna. A határozatot hozó Marko Bosnjak szlovén bíró más véleményen

volt. Egyesbíróként hozott határozatot, nem pedig egy Kamara hozott érdemi ítéletet, így nincs fellebbezési lehetőség.